

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Postilla (interpolata) super epistolas Pauli - Cod. Aug.
pap. 31**

Nicolaus <de Lyra>

[Reichenau], 1435

Ad Galathas

[urn:nbn:de:bsz:31-73039](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-73039)

sancti ad excludendum astitu libidi-
nosum quod omne ad in iudiciam. ex
hoc autem apli deo moleuit consue-
tudo in certis dandi pacis ostium
in missa salutant vas omnes sancti
quia per eorum desideria de vestra sa-
lute communicantur vobis eorum mita
Consequenter imperatur eis plenitudi-
nem bonorum spiritualium. Dicens gratia
perquam fit peccatorum remissio do-
mini nostri ihu xpi. et que attribuitur
xpo Johis pmo Gratia et veritas
per ipsum xpm et caritas que
vincit deo sicut patris dei sicut patris
qui est circa nos principium amoris. Sic
deus dilexit mundum ut filium suum unigenitum daret et ut communicatio
sancti spiritus quia per xpm fit com-
municatio omnium donorum in certis di-
sit cum omnibus noluit dicit Johes

Incipit epistola pauli ad galathas

Capitulum primum

Paulus apostolus
habet epistola ad
galathas in
tres partes di-
uiditur sicut in
salutatione et
prosecutione
que incipit i
ayitor et con-
firmationem
ubi videtur qualibus litteris in sexto
capitulo que finem epistole. Circa p-
mum ponitur pmo persone salutantes
cum dicit paulus. Pater vocatus fuit
paulus actus viii. Et ratio huius nomi-
nacionis posita adroma. pmo pre-
ambus aliseptis apostolis officio no-
ab hominibus constitutus in ipso actu
xii. Dixit spiritus sanctus segre-
gate michi barnabam et paulum in
opus. ad quod assumpsit eos. neque
per hominem sicut prius. sed per alium
xpm. deum verum et hominem et
deum patrem. Indivisa sunt enim spi-
ritus sanctus et due persone hic expri-
mitur sicut pater et filius et sub-
telligitur spiritus sanctus qui tacetur
hic quia sufficienter exprimitur de-
fuit xii. Sicut dicitur. Vbi agitur
deum sanctum pauli ut apostolatum p-
tante vocatus fuerat ad fidem. q-
suscipuit eum amonius. quod ex-
pmit apostolus ad ostendendum dignita-
tem institutionis sue alijem apli
instituti fuerunt xpo ad huc
existente incorporali mortali
Paulus enim ab eo iam in mortali-
tatem corporis affectus et ad p-
bis

de pteram constauit. Quod exprimit
apostolus ppter falsos aplos qui doctrina
eius deprauare intebant eo qd no fuit
cum xpo corporaliter sicut alij apli
et qui in eum sunt frater vestram salu-
tem desidentes et de vestra subuersi-
one dolentes. ¶ **Gracia** galathie hic
sdo ponitur persone salutis at de
ecclie galathie et fidelibus in illa terra
habitantibus. Est em galathia quoda
regio grece Anno em artusa regis
p vii senones galli. subduta breuio
italiam inuasit et romam ce-
perunt excepto capione eius obsi-
dione recesserunt. accepto pro recessu
magno pretio quos rebuim hinc
guerram inportabilem sibi vacauit
in sui auxilium et hinc victoria parata
sunt cum eo regni et illam parte
quo cessit et vacauit gallo gre-
ciam que postea vacata e galathia.
¶ **Gracia nobis** hic tertio ponit
optata bona cum dicitur. Gracia
nobis in pmi. et pax in futuro. Be-
atitudo em futura bene nominat
pax. quia quietat totaliter appetit
ad eo pre mo et tota trinitate. et
dno ihu xpo. Deitas em q ma e
meribus personis et gratie et glo-
rie causa efficiens est principalis
humanitas vero xpi causa in stu-
mortalis conuicta in persona filij qui
dedit semet ipm appetitio nrus.
¶ **Et** maxima em caritate ad nos et
obedientia ad patrem se ipm obtu-
lit ad mortem ut onperet nos de
pnc seculo neq transferendo nos
ad gloriam. Dicitur pnc seculu ne-
quam non ppter recatuzo substan-
tiam sed ppter mala q fuit in

hoc seculo. Sicut dicit eph. v.
Dies mali sunt et dicuntur ppter
mala que in eis fuit. Sedm vo-
luntatem dei qd dicit saluator
Iohis v. Descendi de celo non ut
faciam voluntatem mea sed volun-
tatem eius qui misit me. cui e gla
e redemptione nra scdm quada
philipens ij humiliavit semet ipm
factus obediens usq ad mortem mor-
tem autem crucis ppter quod et
deus exaltauit illum. et dedit illi no-
men quod e super omne nomen per
passionem em suam meruit gloria
corpis et exaltatione sui nominis
in secula seculor et eternalic
Aitor hic consequet ponit e-
pistole profecio. Circa qua sine
dum q galathie receperunt fide
xpi ad predicatione apli. Sed p
eius distressum ab eis subuersi fue-
runt a falsis aplis q necesse erat
eis ad salutem curandi et legalia ob-
seruare. at euangelio xpi. quod e
eroneu ppter quod aplos in hac e-
pistola hinc eroneu intendit
eliminare. ¶ **Et** diuiditur in tres partes
Qua pmo contra seminantes huc
errorem fert suam sententia. 2o
delectat eam iusta ibi. Natu. 3o
inducit ad eius obseruancia capo
v. pma ad huc in tres partes
Quia pmo circa hanc sententia
ponitur motiua ratio. 2o sententia
latio ibi. Sed licet. 3o tante ques-
tionis solutio ibi. axodo om.
Motiua scribendi hanc epistola
fuit subuersio galathazo per fal-
sos. De quo ad inmans dicit. An-
tor q tam sic cito transferim

ab eo & adeo qui nos vocavit magis
 xpi iudicacione meam in aliud ewan-
 gelium & in aliam doctrinam falsam qd
 subditur quod non e aliud quia falsu
 et non eius conuictur sic uerit et eius
 legalia em respuerunt in passione &
 itaq; extime fuerunt mortua nisi
 pmit aliqui falsi apostoli qui nos co-
 turbant persuadentes q non parat
 saluū absq; legalium obseruacione quod
 erat duru conuictis ex gentilitate Et
 nolunt comittere ewangelium xpi in
 fuitatem legis mosaice ¶ Sed licet
 hic consequenter fert suam senten-
 tiam dicens Sed licet nos qd dicit
 non solum falsi apli non sunt in
 hac audiendi sed etiam ueri apli ne
 q; etiam angeli sancti si hac predi-
 carent no dicit Sed licet nos & ego
 uel alij apli xpi aut angelus de celo
 & angelus sanctus ewangelizet et
 uobis preter quam ewangelizauimus
 et dicit preter it aliquid distrahens
 uos a ueritate ewangelij q uobis pre-
 dicari & non dicit plus quam quod
 predicauimus quia bene poterunt alia
 predicaui que faciunt ad declaracionem
 ueritatis ewangelij anathema sit
 a sepe ueritas a comunione dei et sto-
 rum ¶ Circa quod sciendum q alij
 qd dicitur condicionalis potest ee uer-
 itas tamen utraq; pars e uera a
 impossibilis sicut apta Si homo uo-
 lat homo habet alas q uera e
 et tamen homine uolare et alas
 habere falsum e Sic in pposito d'
 uerbo apli Nam apli uen magis
 erant confirmati et ad hoc magis
 angeli sancti qpter quod de omf-
 q; falsum e et impossibile q p-
 dicarent quam ueritatem ewan-

gelij et quod essent anathematizari
 et tamen condicionalis e uera s; q si
 hoc facerent eunt anathematizandi
 sicut predicti it Respetio est eiusde
 sentencie ad maiorem assercionem ¶
 Circa autem hic consequenter re-
 sponder audamitate questionem q
 posset quis querere quare sententiat
 ita dure et responder q hoc e q
 non querit hominibus placere sed deo
 dicens Circa em hominibus sua deo at-
 deo & ad honorem homin uel dei et
 q querit honorem dei ostendit di-
 cens An queris hominibus placere q
 d non sed hoc e intelligendu in his
 que essent contra beneplacitū dñi
 tamen q deo subditur si adhuc xpi
 seruus non essem ¶ Notū em
 hic ostendit predictam sententiam
 ee iustam et hoc ostendit dupliciter
 pmo ex perfectione legis mosai-
 ce capitulo iij pma in duas quia
 pmo ostendit dactinā quam predica-
 uit ewangelicam autenticā et per-
 fectam ¶ 2o in fert conclusionem in-
 tentam ab i Noe natura ¶ Circa p-
 mu fecit talem rationem Illa dact-
 ina e autentica et perfecta que e
 adeo in spūata ai pncipalibus aplis
 distussa falsis aplis q deo impugnatu
 rum stetit et p impugnatione ab
 etia appbata et in sua claritate &
 sinceritate repōta Sed ewangelica
 dactina quam predicaui e huiusmodi
 ergo it maiorē huius rationis sup-
 ponit aplis tanq; manifeste ue-
 ram ueritatem aut declarat p sin-
 gulas partes pcedendo que parte
 psequendo pmo igitur ¶ Declarat
 pnam partem inuolū s; q

doctrina quam predicauit sit adeo inspi-
rata Et diuiditur in duas Quia primo
ponit intentum Secundo manifestat
propositum ubi dicitur **Circa primum dicit**
Notum est factis vobis fratres. euā-
gelium quod euangelizatum est a me. quia
non est secundum hominem et factum secundum
hominem ad uincionem humanam
neque enim ego ab homine accepi il-
lud et ab alijs apostolis qui cum populo fue-
rint corporaliter addiscendo sed per
reuelationem ihesu christi in mediate
factam michi. Audistis hic conse-
quenter manifestat propositum et asse-
dit primo quia non habuit per uiam
humanam ante suam commissionem
Quo quod neque etiam per ipsam ubi dicit
autem. primum autem manifestat
per hoc quod ante commissionem suam quoniam
tum parat persequeretur euange-
licam doctrinam et obsecutores eius
Ex quo patet quod tunc et non studuit
ad confingendum eam nec addiscen-
dum eam ab alijs et ista nota erant
quibus scribebat. Quod dicit audis-
tis enim et patet littera vespere
emulator existens et datur pater-
nam in iudeis traditionem. Cir-
ca quod apud iudeos erant alij
tradita patribus amosque sed et supra
sunt in lege et aliqua erant tradita
apatribus alijs in modis et vocabatur
traditiones semoni. Ut patet apud
duo alias in capitulo. Et amborum
traditionum erat apostolus zelator
ante suam commissionem. Et cum
autem. hic consequenter ostendit
quod nec per commissionem suam habuit
per uiam humanam quia statim

habuit uic ad predicandum gen-
tibus fidem catholicam per tres an-
nos antequam uideret apostolos uel alios
discipulos qui possent eum docere de fide
catholica et hoc est quod dicit. Cum autem
placuit. Vocatus enim suauiter
fuit ex diuino placito quia fidem
persequebatur actualiter quando fuit
vocatus ut patet Actuum non. Qui
me segregauit ex templo matris mee
et domo synagoga. continuis non
accipi eam et sanguinem a iudeis
de quorum sanguine ego sum et
non accessi. neque ueni ierosolima
Ubi erant alij discipuli in lege euā-
gelica instructi. Alij uero ad
predicandum gentibus legem euā-
gelicam ad quam etiam uocatus ut
permittitur ut euangelizaret illi
gentibus ut predicatio autem pre-
supponit noticiam. Ex quo patet quod
apostolus habuit noticiam euangelij
non per doctrinam hominis sed per re-
uelationem ihesu christi quia non est modum
quia si habuisset etiam per missum
terram angelum ad huc sequitur
quod hoc fuisset a christo primapaliter
Et iterum reuersus sum ierusalem
Ubi primo disputauerat con-
iudeos. Deinde per annos tres in
et per quam tribus annis predicaue-
ram et sic non habui noticiam euā-
gelij a petro et mansi apud eum
diebus quidem quasi diceret primum
dignum sem ab eo doceri. tamen in
tam paruo tempore non potuisset
me docere ueritatem euangelij. alium
autem apostolorum uidei non uidei
ante nec tunc a quibus possem

doceri nisi iacobum s; illa ante q;.
 postea dicit iohanne ut habetur
 in s;ta eodem capitulo. fratrem dñi
 hoc dicitur ad differentia alius iaco-
 bi qui fuit frater iohannis dicitur
 iste frater domini. quia erat sibi ual-
 de similis in facie et moribus hinc
 amicitia corporis. Que autem scribo
 uobis it in hoc peritamentum as-
 picit etiam predicta. Deinde uol-
 im partes s;cie et colicie ad predica-
 dum gentilibus. exim autem igno-
 tus facie ecclesie iudee a q; erant
 in iudea et dicit facie quia natus
 erat eis per famam ut patet ex
 littera sequenti. **Capitulum secundum**
Deinde hic consequenter
 declaratur secunda pars
 predicte minoris s; q; doc-
 trina a paulo predicata fuit cu pñ-
 cipalibus ap;lis dista et approbata
 et hoc e q; dicit Deinde per anse
 quatuordecim s; a conuisione sua
 ascendit ierosolimam non ex timo-
 re aut leuitate q;deo sequitur as-
 cendi autem s;domi reuelato; s;do-
 mini ad declarato; ueritatis ewan-
 gelij q;deo sequitur. Et contuli cu
 eis euangelium. Et consequenter
 ostendit cum quibus contulit.
 ad seorsum aute a ad parte hys
 qui uidebat aliquid ee. quasi dicit
 non contuli coram communitate
 cuius maior pars e simpliciu sed
 illis tantu qui erant principales
 et adeo in structi s; cu peto iaco-
 bo et iohanne ut habetur in s;ta
 eodem capitulo. ne forte inuaciu

turerem aut uacitissim li forte
 non intelligitur q; ap;lus dubitaf-
 set se aliqua minus uera uel dubia
 predicasse quia per reuelato; dei
 erat certus in ueritate predicato;is
 sue Sed li forte referunt ad estima-
 cane simpliciu qui possent de har-
 dubitate m; cu principalibus hic
 contulisset. Sed neq; tytus hic de-
 claratur tertia pars predicte minoris
 s; q; doctrina ab ap;lo predicata peti-
 in mobilis. quauis fuit a falsis
 ap;lis impugnata qui conabantur
 inducere gentiles ad obseruandu le-
 galia. quod ostendit per hoc q; ty-
 tus gentilis conuons cum paulo
 ierosolimam non fuit compulsi
 aueris ap;lis aruadi. sed commu-
 nicauerunt ei sicut paulo. quauis
 eius aruadionem interent impug-
 nare ap;li falsi. Et hoc e q; dicit
 Sed neq; tytus qui erat mecu
 in ierosalem cu esset gentilis na-
 tione ex uinoq; parentu. compulsi
 e aruadi aueris ap;lis sed diffe-
 renter communicauit ei sicut
 et michi. Unde et petrus satisfato
 p; ascensione xpi communicauit
 coenelio centurioni et alijs non
 circumcisio qui erant cu eo indif-
 ferent. sicut cu iudeis ut hi
 actu x et xi. Sed p; pib in-
 troducos it q; dicit no resisti
 uis ap;lis uolentib; tyrad ar-
 uadi. Sed falsis conantib; qui
 pib introierunt non uacati autis
 ap;lis sed fallac; pib tyculo fidi
 intrauerunt societatem fidelium

ad explorandum qualiter possent fi-
dem impugnare Qd dicitur libertate
iram qua per xpm liberati sumus a
iugo iugis ut nos in futurum redi-
gerant in obseruatione legalium quod
e omne importabile Ut dicitur actu xv
quibus nec ad horam cessamus a in-
seruacione legalium obseruamus ut
uitas euangelij per quam euacuata
sunt legalia maneat apud nos
sine admixtione veteris fermenti.
Ab his autem Consequenter de-
claratur quarta pars supposito mmo-
ris scilicet q dicitur pauli per princi-
pales aptos in nullo fuit augme-
ntata sed magis etiam doctina pau-
li ualuit eis in temporalibus subsidio.
Ideo dicitur ab his autem qui uide-
bantur esse aliquid scilicet petro iacob et
iohanne supple nichil accipi quales
aliquando fuerunt s ante uocatores
suam a xpo Tunc enim fuerunt pau-
peres illiterati et simplices sicut
patet ex euangelio paulus aute
ante uocationem fuit in struetis
in lege et prophetis et etiam potes
et nobilis nichil in ea interest
non e necesse talia referre **C**uius
causa subditur Deus personam
hominis non accipit uocando ad
fidem uel ad ad apostolatum propter
potentiam temporalem nobilitate
gratis uel scientiam sed plures
uocauit simplices et pauperes lig
aliquos a principio litteratos uo-
cauit Ut dicitur e de paulo et id
patet de nathanaele et nicodemus

nichi enim qui uidebatur esse aliquid
a principales apti nichil contulerunt
in noticia euangelij uel sub sidio
temporalibus Sed contra cantu eis
ut peca magis exponitur Cum uidi-
sent q dicitur e michi euangelium
apertis a officium aptitudinis ad predicandum
euangelium gentilibus sicut et petro
in antiochia a officium aptitudinis ad
dicendum iudeis Qui enim operatus
e ab eodem enim uterque uocatus
e ad fidem et ad apostolatum Et cum
cognouissent gratiam q data e
michi hoc q cognouerunt per
donum linguarum et operum miracu-
lorum et dona ad apostolatum ne-
cessaria que ita eminent erant
in paulo sicut in istis iacobus
frater domini et cephas a petrus
ut patet iohannis primo uidebat
colympne esse a principales in ecclesia
iudeorum dextris dederunt michi
in modum e confirmandi fedus
amicicie dando mutuo manus dex-
tras tantum supple rogauit nos
ut pauperes memores essemus
a fideles in ierusalem habitantium
qui uenditis possessionibus propria
posuerunt ad pedes apostolorum
abrenuntiantes proprietati propter quod
postea egrediamur egentes indigebat
per alias occurrentes qui sic non
abrenuntiant in bonis temporalibus
adiuuant quod et sollicitus sui
hoc facere sicut patet in pre-
dicantibus epistolis **C**um aut
hic consequenter declaratur ad
tota pars mmois supposito
scilicet q uitas euangelica per

pdicata decessione legalium in sua sim-
 citate reposita fuit quam ius petrus
 principalis apud aliquo modo palliasset
 contrariū segregando se a communione
 credentium de gentilibus eo quod erant
 in carnis ne scandalizaret credentes
 de iudeis de quo reprehendit eum mani-
 feste paulus ad declarationem ewange-
 lice unitatis Et patet littera pauli ex-
 ceptis que discernuntur timens eos se
 scandalizare. et hinc simulationem cog-
 nitionis propter ex planat hinc magis
 ad unitatem ewangelij in modo obser-
 uandi legalia ut dicitur plinius
 coram omnibus. quia defectus erat pub-
 licus gentilitate et non iudice an-
 tique. sed ante aduentum iudeorum. cogis
 gentes iudicare non nupcio sed far-
 to quia ex modo se habendi in lega-
 libus aliqui gentiles credebant eorum
 obseruationem necessariam ad iustitiam
 tamen declarationem huius littere
 et precedentis sciendum quod ieronimus
 et augustinus videntur varie sensisse
 de legalium obseruatione cessante magis
 quo ad ceremonialia de quibus est
 hic sermo ieronimus enim distinguit
 duo tempora tantum. Vnum ante christi
 passionem quo legalia habuerunt
 vnum obligatiua et expiatiua pro
 modo Aliud post passionem christi in quo
 legalia secundum secundum ipsum statim fi-
 erunt mortifera quia quod seruantes
 ea mortaliter peccarent Et con-
 sequenter habuit dicit quod apostoli post
 passionem christi iniquam seruauerunt
 ea scilicet unitatem sed saltem pro simu-
 latione scilicet ne scandalizarent commisso-
 de iudeis et aliorum commisionem im-
 pedirent. que quidem simulatio non

sic intelligenda quod actus illos pro
 rei unitatem non facerent Sed quia
 non faciebant illos tamen legis cerimo-
 nias obseruantes Sicut si quis pel-
 lulam membri amittit absterget
 non causa trinitatis seruande sed sa-
 nitatis recuperande Sed quomodo inde
 tunc videtur quod apostoli propter scandalum
 occultarent ea que pertinent ad unitatem
 vite et doctrine et quod simulationem videntur
 in hijs que pertinent ad salutem fide-
 lum quod conuenientius distinguit tamen
 tempora Vnum ante christi passionem
 quo legalia cursum suum habuerunt
 Aliud autem post diuisionem ewange-
 lio quo legalia fuerunt mortua. quod
 nullam vim habebant nec aliqui ea
 seruare tenebantur. tamen non erant
 mortifera quia commisso de iudaismo po-
 terant illa licite seruare. dum tamen
 non parerent in eis spem illa re-
 putantes sibi necessaria ad salutem
 quasi sine eis fides christi iustificatio
 non posset Hec autem licentia ser-
 uanda ad tempus legalia fuit in
 structu spiritus sancti Quia si commi-
 sisset de iudaismo ad fidem statim fu-
 isset inhibitus. legis ritus. sicut
 commisso de gentilitate idolatre ritus
 videretur quod lex semper fuisset ma-
 la sicut idolatre nec per ritus adeo
 data fuisset illis Aut qui commi-
 tabantur de gentilitate quibus non
 merat causa hoc talis obseruatio
 propter quod paulus arguit thymotheum
 mattheum ex matre iudea natum de-
 tum christi Tunc vero qui natus est
 ex gentilibus noluit arguendo ut
 predictum est gentilibus tamen imposita
 fuit ad tempus obseruatio a quo

legalium est habetur Actuum xv s; q
 absterent ab ymolatis simulacris
 et sanguine suffocato non tamquam
 necessarijs ad salutem sed ad amabili-
 lem societatem iudeorum et gentiliu
 admittent Nam illo tempore iudei
 abhorrebant ista comedere sicut fre-
 quenter contingit q aliquis existens
 in societate alterius abstinet a cibis
 socio suo abhorribilibus procedente
 tempore uero cessante causa cessavit
 et effectus. Agitur apud de iudaismo
 comisi tempore intermedio s; apas-
 sione xpi usq; ad publicatione ewa-
 gelij. legitur aliquando seruare
 legalia licite modo predicto Sed q
 tra hoc uidetur q hic dicitur q po-
 tuit fuit reprehensibilis ex tali ab-
 seruatoe. Dicendum q non peccat
 ex facto quod erat sibi licitum ut dicitur
 E. sed ex modo faciendi q in hac
 minima diligentiam adhibebat ne
 iudeos offenderet Itaq; ex hoc se-
 quebatur scandalum gentiliu tran-
 tum q aliqui inducebantur ad crede-
 dum q talis abstinentia cibaru mle-
 ge prohibitorum est necessaria ad
 salutem Et propter hoc paulus qui
 erat gentiu apud apud publice re-
 phendit Et petrus audito periculo
 gentiliu sibi acquieuit propter quod
 licet peccauit obseruandi modo
 propter quod uere reprehensibilis fuit
 sicut scribit hic paulus in scriptura
 canonica in qua nihil est falsum fuit
 tamen peccatum ueniale q bene fuit
 post confirmatione spiritus sancti
 in apud. Unde dicit iohannes pa

canonica. primo capitulo Si dixe-
 rimus quia peccatum non homines nos
 metipsos seducimus et uitas in nobis
 non est. Nos natura. Hic expro-
 ditis infert conclusionem nitentem
 s; q legalia per doctrina ewangelicaz
 quam predicauit sunt euacuata. nec
 uelut sunt seruanda. Et primo ostendit
 hoc generaliter. No specialiter. Si a
 Circa primum facit talem rationem
 Iudei infidem xpi comisi contenti in
 ewangelio iustificati dimittunt lega-
 lia. Ego gentiles per eandem fidem
 iustificati erant galathe quibus scribe-
 bat apud magis debent dimittere
 sequentia. Patet q lex data fuit in
 deis et non gentilibus antedebat
 bat apud per se et per alios apud
 dicentis. Nos natura iudei et non ex
 gentibus peccatores. Nos quantum
 sumus iudei et non ex gentilibus
 nati sumus peccatores. supple quam
 diu sumus sub lege existentes. sic
 tes autem q non iustificati homo
 ex opibus legis propter suam imper-
 fectione nisi in fide ihu xpi. In
 et patres uetis testamenti non fuerunt
 iustificati nisi per fidem xpi. Ven-
 tium. Et nos in xpo ihu credimus ut
 iustificati per eandem fidem et
 iustificati fideles noui testamenti
 que illi crediderunt. uentium illi
 credunt. uenisse et redemptiois mis-
 terium complensse. Sed quia pseudo-
 apostoli dicebant q fides xpi non iusti-
 ficat sine legalium obseruatoe q
 consequenter hoc remouet. Dices
 q sic q uentes iustificati in xpo
 et in fide xpi in uenti sumus et

ca. 119

api peccatores qd est si her fides non iustificat absq legalibus. Nūq xpūs peccati minister ē quasi dicit hoc in conueniēs sequitur ex quo tradidit fidem non iustificante absq quasi diceret hoc patet falsum ex predictis quia supra probatū ē q doctrina euangelica ē adco in spirata et perfecta q non est nisi iustificat nam in hoc consistit legis perfectio. **¶** Si em hic ostendit consequenter particula q legalia sint abicienda sui apūs dicens Si ei que destruxi s; legalia q datus debere relinqui. hoc iterū recedifiro a obseruō tamquam necessaria ad salutem et alios ad her induco pūatorem me confitio a facto confiteor me euasse. absq. Ideo Ego em per legem s; nouam. legi s; arctoi. mortuus sum. inquantū euatuar legalia. Sicut predictū fuit ieremie xxxi. Ecce dies ueniūt dicit dñs et feriam domū israhel et domū iuda sedus nouū non s; dñm pactū quod pepigi cū patribus vñs it p hoc em q dicitur non s; dñm partim perquod intelligitur lex mosaica ostenditur q per legem noua erat euatuada ut deo uiuam p xpi grām. Nō subditur xpo confixus sum cruci s; per passionem exfide pcedentem Nō subditur uiuo autem non ego a qualis fui sub lege. uiuit uero in me xpūs hitans in me peregrinā uiuificante. patuit uiuo. per xpi grā. carne. a adhuc existens in carne passibili in fide uiuo filij dei qui

in resurrectione dabit michi corpus in mortale. qui diligit me. ex dilectōe om̄ maxima uoluntate mortem subijt pro salute nr̄. et quia tanta grācia non ē neglienda sed ueneranda nō subdit Non abino grāciam dei habiet tam non reputo q tamē cēt si absq legalibus non sufficeret ad salutē. Ideo Si em per legem iusticia s; habetur xpūs ergo grātis mortuus est a sine causa ex quo sine hoc habebatur iusticia a hominē facit dignū uita eterna. Galathe uero habent pro in conueniēti q frustra fuisset mors xpi et per rōnē debebant in conueniēs reputare illud ex quo sequebatur. s; q obseruatio legalū iustificaret uel cēt necessaria ad salutem. **Capitulum tertium**

O pensati postquā apūs impbauit errore de obseruacōe legalitū cū euangelio ex perfectōe legis euangelice. Hic consequenter idem facit ex imperfectione legis mosaice. Ista tamē disto non ē prestisa. quia et in pcedētib; positū sunt aliqua de imperfectione legis mosaice. Et cōtinū msequētib; aliqua ponitur de perfectōe legis euangelice. Sed her diuiso accipitur s; dñm illud q pncipaliter intelligitur. Et diuiditur in duas ptes. Nam apūs pmo galathas i. recepat. 2o ppositū declarat ubi q ergo pma ad huc in duas. Quia pmo ponit suam inreceptionē. 2o inreceptionis rācōnē ubi her solū. Circa pmiū dicit. **O** pensati galathe quis uos festinat. a. decrepit non obedire uitati s; s;

3

euangelice perquam legalia sunt
 exclusa. licet enim apostolus sciret eos de-
 ceptos per pseudo apostolos tamen quod
 quis festinavit et non ignorans
 sed admirans eorum in stabilitatem
 Sicut Genesio tertio dicitur Adam
 ubi est non ex ignorantia Sciedit
 etiam quod festinatio aliquando accipit
 quod illusionem sensuum qua aliquis non ad-
 uertit ea que sunt autem christi et
 sic erat de galathis quia in iuriam
 factam christo per falsos apostolos im-
 punita eorum non aduertebant quod sub-
 ditur Antequorum oculis aliis christus
 prescriptus et a condempnatus per
 falsos apostolos asserentes vobis quod fi-
 des eius non sufficit ad salutem sed
 legalibus et sic condempnant tamquam
 impotentem ad saluandum tamen tamen
 lex hoc pro mittat de christo venturo
 ipsum fore saluatorem ut patet per
 auctoritatem ieremie predicari capi
 inductam. lex enim accipitur frequenter
 pro toto veteri testamento et in nob
 crucifixus. per eundem tamquam homo
 purus Hoc enim asserbant atque
 apostolorum aliqui pseudo apostoli sive
 heretici propter quod iohannes in principio
 euangelij sui compulsi sunt eius
 diuinitatem declarare Ut dicit iero-
 nymus super iohannem **Hoc solum**
hic consequenter ponit interpretatio-
rationem duplicem Quia ponit ibi
 tanta Circa primum sciendum quod in
 primitia ecclesia baptizati dabatur spiritus
 sanctus sub signo visibili sensibili per
 impositionem manuum apostolorum
 sicut patet Actuum vii. et pluribus
 alijs locis et sic datus fuerit galathis

in fide christi baptizati Non sic autem
 dabatur obseruantibus legalia Et sic
 poterant aduertere quod legalia non
 erant ad salutem necessaria nisi es-
 sent predicto sermo fastinati Et hoc
 est quod dicitur Hoc solum uolo audis dis-
 cere. et audire ut deceptio vestra ap-
 pareat ex vestra responsione. Ex
 opibus legis spiritum accepistis in per-
 ceptibili. an ex audientia fidei et ex recep-
 tione fidei christi per baptismum quasi
 dicitur manifeste patet per effectum
 quod non potestis negare vos esse
 christi recepisse quod concludit eorum
 deceptionem Dicens Sic pulta
 esset ut tamen spiritum repelitis degen-
 titate recipientes et mediate doc-
 trinam euangelicam et spiritualis et
 in carne confirmam super eam
 Volentes recipere legalium obseruantiam
 que dicitur iusticie carnis hebreorum
 eo quod tollebant quasdam inmundicias
 ex in mundis tactum puenientes
 ut ex tactu martirum menstruare
 et huiusmodi ex quibus homo reddebat
 inhabilis ad ingressum templi **¶**
Tanta hic ponitur secunda ratio quod
pati magni detrimenti sine causa
fuit et Sic erat de galathis quod
 quod erant interpretandi sicut factum
 et hoc est quod dicitur **Tanta passi estis**
Quod ex parte dupliciter Vno modo
 de persecucionibus quas pro christo susti-
 nuerant sine causa. et sine iudicio
 te pueniente quia tamen detrimentum
 minus enim dicendo plus significat
 per deceptionem enim pseudo apostolorum
 dicte differentie perdidit manum
 et tamen hoc manebant peccati
 Si tamen sine causa et si per seuerum

in errore quasi diceret Si abici-
 ans errorem recipiens itonū grāā
 bona mortificata renouificante illio
 nō expōntur de expensis magnis
 quas fecerant pseudo aplos et sic
 passi fuerant dampnū mtempalibz
 et sine conlitate spūale q̄mo nō de-
 trimento bonorū spūalū Et hoc vidē
 sanare hētā cū dicit tanti passi ef-
 tis plura dampna mtempalibz et
 spūalibus bonis ¶ Qui ergo post
 galathaz mtepatōne hīc conspī-
 tor aplos declarat cessatōne legalitū
 p̄t corp̄ imperfectionē Et diuiditur
 in duas partes Quia p̄mo hoc declarat
 per racionem Q̄o p̄ similitudine ad
 aptatōne capitulo in p̄ma ad hū-
 in duas quia m̄p̄mo ponitur rācio
 Q̄o soluitur tacita questio ibi quid
 igitur lex Circa p̄mū facit talem rā-
 cōnem illa lex que non iustificat
 nec benedictōne dei confert nec
 hereditatem affect tamquā imper-
 fecta cessat aduomente lege iusti-
 ficante benedictōne dei conferte et
 hereditatem etnā assentem sed sic
 se habet lex mosaica ad ewange-
 licam it̄ In hac rācōne sic p̄cedit
 q̄ supponit maiorem tamquā ma-
 nifeste veniam et declarat m̄mōrō
 q̄m̄ ad tres eius partes p̄mo p̄mā
 Q̄o p̄mā ab i p̄uidens aut̄ Q̄o
 tertiam i fratres p̄mū aut̄ declarat
 s̄ q̄ lex non iustificat sed fides
 xpi dicens Qui ergo tribuit vob̄
 sp̄m̄ s̄ sanctū in signo sensibili
 et operante virtutes in nobis a-
 miracula vobis de quo certū ē q̄
 ē ip̄e deus quia talia fieri nō pos-
 sunt nisi virtute d̄ma fiant

et supple facit ne hoc ex opibus legi-
 an ex auditu fidei a ex receptōne fidei
 xpi quasi diceret manifeste patet
 per effectū q̄ hoc non ē ex m̄to legi-
 sed ex m̄to fidei quia talia nō fiunt p̄
 uantibus legem sed recipientibus
 fidem et confirmat per scripturam
 dicens Sicut scriptū ē Genes xv
 capitulo Credidit abraham deo et
 reputatū ē ei ad iusticiā Et sic ex
 fide xpi venturi iustificatus fuit
 et non ex opibus legis quo per mag-
 nū tempus p̄gea fuit datus Ideo
 concludit Cognoscite ergo quia qui
 ex fide sunt credentes per fidem
 xpi iustificati hī sunt filij abrahe
 i imitatores fidei sic et per eam
 iustificati sicut et ip̄e p̄uidens
 autem hīc declaratū secunda pars
 m̄mōrō s̄ q̄ benedictio dei nō hēt
 ex lege sed ex xpi fide dicens
 p̄uidens autem scriptura i deus
 actor scripturē quia ex fide iusti-
 ficat gentes deus et non ex lege
 ut p̄dictū ē p̄m̄tiam abrahā
 Genes xij ante datōne legis lon-
 go tempore Quia benedictur m̄te
 omnes gentes quod impletū ē i xpo
 abrahā descendente secūdu carnē
 m̄que ex omnibus gentibus aliqui
 credunt et plenius implebit̄ circa
 finem m̄udi igitur qui ex fide sunt
 i deus fidelit̄ benedictent̄ cū fide-
 lit̄ abrahā q̄ non quirit legi-
 lia seruantiabz Q̄o subditur Quia
 q̄ em̄ ex opibus legis sunt affecto-
 tes q̄ sine illis opibus non ē sa-
 lus sub maledicto sunt quia non
 possunt illa implē q̄pter quodd̄
 petrus actū xv hoc ē om̄s

q̄ nos et patres n̄ri portare patu-
 mus Sed tanta hoc uidetur eē q̄d
 ieronimus in exp̄tōe fidei s̄allos ma-
 ledicendos qui dicunt deū precepisse
 aliquid impossibile Dicendum q̄ d̄q̄
 dicitur impossibile dupliciter Vno mō
 simpliciter et absolute Et sic loquit̄
 ieronimus alio mō quia non eē bene
 possibile Sicut delira dicitur Quia
 non potest sonare quando male ut
 dicitur quōto metha. Et sic dicit̄
 q̄ iudei non poterant seruare q̄pter
 difficultatem seruandi quia nō po-
 terant de facili seruare et tō erant
 transgressores Quia aut̄ tales s̄nt
 maledicti p̄lar per scripturā deut̄
 xxxvii capitulo a maledictus om̄s q̄
 permansit in om̄ibus que scripta
 s̄nt in libro legis ut faciat ca. i.
 opere impleat q̄ tamē predicti nō fa-
 ciebat et vlt̄ius ad p̄bandum q̄ lex
 non iustificat inducit scripturā aba-
 ruct. p̄do capitulo dicens quibus q̄
 fide uiuit in gratia lex aut̄ nō
 ex fide lex hic tenetur materialis
 sicut tū opere fit statua et p̄ tanto
 dicitur lex non eē ex fide Quia in
 lege veri non fuerunt data p̄cepta
 data decedendis hoc em̄ pertinet
 ad legem nouam in qua facta est
 explicatio credendorum q̄pter quod
 p̄p̄ iij lex actus dicitur lex fidei
 nec eē per hoc intelligendū q̄ p̄ces
 actus testamētis s̄nt sine fide s̄nt
 qua eē in possibile placē deo Hebre-
 xxi auxiliā em̄ ap̄p̄ s̄nt sancti et
 deo placentes sed non habuerunt
 fidem explicatam sicut patres noui

testamētis in quo uitas per xpm̄
 eē a parte reudata sed qui fecit ea. s̄
 legis p̄cepta uiuet in eis quia
 non mereret penam mortis que
 transgressibus in ferebat̄ et ideo
 non dicit absolute uiuet sed uiuet
 meis cura corporali cura uero sp̄rit
 datur per fidem caritate formatam
 Christus nos redemit de maledicto le-
 gis et de pena transgressibus legis
 debita nos absolucendo ad debito serua-
 di eam Et quia fecit hoc per suam
 passionem per quam legalia s̄nt
 euacuata nō subditur facti p̄ nobis
 maledicti a sustinens p̄ nobis pena
 mortis sed non culpam qua mors
 in ferebat̄ maledicti in lege s̄z per
 suspensionem in ligno Quia scriptū
 eē de deut̄o xxi a maledictus eē Et
 quia per suam passionem meruit p̄-
 missionem factam patribus impleat̄
 nō subditur ut in gentibus benedictio
 abrahe s̄z promissa fieret in xpo d̄ni
 promissum em̄ erat abrahe q̄ in se-
 mine eius benedicentur om̄es ge-
 tes Genes xxxii Quia implem̄ eē
 in xpo descendente ab abraham in
 carnem ut pollinatione sp̄itus
 et promissionem sp̄us sancti accipi-
 amus per fidem quia datur crede-
 ntibus in xpm̄ Et sic hic de-
 claratur tertia pars sup̄ parte s̄
 q̄ hereditas eterna non datur per
 legem sed per xpi fidem quia p̄-
 missio huius hereditatis facta fuit
 abrahe per longum temp̄ ante le-
 gis dationem ut declarauit plenig
 Genes xv Si ergo daretur ex le-
 ge que postea data eē sequeretur
 q̄ promissio illa p̄ legem fuisset

veritate. eo quo non daretur ex pro-
 missione sed ex alia causa hoc autē
 inconueniens est dicere de dīna pro-
 missione ueritate dīno firmata.
 qualis fuit ista. sicut patet Genes
 xxxi ubi repetitur hoc promissio.
 et additur per metipm uerum dicit
 dñs it hanc autem rationē deducit
 ap̄t̄us diffuse et aliquantulum minutate
 dicens fratres secundum hominem
 dico. et p̄ factū humanū ap̄t̄itū ostē-
 dendo. tū hominē it̄ quasi diceret lig
 homo nihil sit respectu dei tū hōis
 confirmatū testamētū in quo ordiat
 de hereditate p̄ filiis. nemo spernit
 it̄ et in mobiliter tenet. Antiquit̄
 em̄ homines in suis testamētis ordi-
 nabant de successione hereditatis
 et adhuc sit maliquibus ternis a-
 brahē dicte sunt promissiones scilz
 dīno per modum testamētī firmate
 ut p̄gea subditur qd̄ sunt firme.
 et semini eius. s. x̄p̄s in quo implete
 sunt et non malis qd̄ dicit̄ semini
 in singulari hoc autē dico testamētū
 it̄ et promissiones ostē per modū tes-
 tamētī sunt confirmate. qz ueritate
 dīno. que p̄ quadragesimos ac Con-
 struenda ē p̄ luttā. lex que post
 quadragesimos et triginta annos
 a tempore p̄missi facti abrahē fac-
 ta ē. et data in monte sinai. non
 ueritū fuit ad euacuanda p̄missioz
 et non euacuat p̄missionē abrahē fac-
 tam quasi ueritatem quod tamen facit
 si daretur ex lege. s̄o subditur. Nam
 si ex lege hereditas supple datur. it̄
 nō ex p̄missione. quia datur ex alia
 causa. abrahē autē p̄ p̄missione

firmam donauit deus ergo nō ex
 lege. **¶** Quid igitur hic consequē
 aptus respondet tante questionē et
 hoc ē qd̄ aptus dixit qd̄ ex lege non
 ē iusticia nec benedictio nec heredi-
 tatis consecutio. sed per fidem q̄ fuit
 in patribus ante legem. s̄o possit ali-
 quis querē ad quid lex moysi fuit da-
 ta. quia uidetur hic fuisse frustra. Et
 hoc ē qd̄ dicit̄. **¶** Lex et ad quid fuit
 utilis. **¶** Post transgressionem h̄
 respondet ad questionem ostendens t̄
 plicem legis utilitatem. p̄ma est
 punitio peccatorum quia in lege deter-
 minantur reus et graues pene pro
 determinatis peccatis. quarū t̄rate
 prohibebantur homines a peccatis us-
 qz ad tempus legis euangelice que
 ē lex amoris. Et hoc ē qd̄ dicit̄. **¶** Quod
 transgressionem s̄ punitiōdā et re-
 p̄mendā p̄tita est lex. donec ue-
 niret semen s̄ x̄p̄us de semine
 abrahē cui promiserat et in quo q-
 plendo erant p̄missiones dīne. **¶**
 Consequēter redit aptus ad ostēde-
 dum qualiter lex fuit data et medi-
 ato ad deo dicens. ordinata p̄ angelos
 non em̄ fuit data in mediate a
 deo sed per angelū ut h̄t̄ur Actū
 vii. Demoyse hic ē qui fuit in
 certā in solitudine tū angelo qui lo-
 quebatur ei in monte synai. Quod
 tamen ille angelus in persona dei
 loquebatur frequēter nominat̄ deo
 in exodo in manu mediatoris. et in
 potestate x̄p̄i ad imitandū p̄ uolu-
 tate sua tamq̄ dñs eius. Unde d̄t̄
 act̄ x̄ij. Dñs ē filius hominis etia
 sabban. mediator autē unius nō
 ē sed duorum extremoz que
 iungit. Et em̄ x̄p̄us mediator

dei et hominum reconcilians deo patri & qui unum extremum est simpliciter nondum visibile sed deus quod subditur Deus autem unus est homines autem multi fuerunt tamen unum extremum per unitatem fidei. **¶** Lex ergo hic ponitur sed a utilitas que est hominum conditio sub peccato quia lex peccatum ostendebat nec tamen iustificante conferrebat. Et sic homines movebantur ad desiderandum adventum christi per quem erant iustificandi. Sicut igitur apostolus interrogat lex ergo adversus promissa dei carnitudo. Absit quia lex illa fuit data ad hoc et sic non irritat dei promissa quia sic deus irritaret se ipsum non valet si obicitur de lege nova ad hoc data que tamen emanat veterem quia non sic emanatur per novam quoniam manet in aliquo modo sed in re figurata que melior est ipsa figura. Sic autem non est in opposito quia dei promissa de iustificatione et hereditatis consecutione non figurabat legem sed magis eternam quia lex figurabat impletionem promissionum. Si enim data est lex que posset iustificare iusticia in fide que facit dignum contra eterna. Unde ex lege dicitur iusticia et non ex promissione abrahe facta et sic per legem respectu irritata. Sed concludit scriptura et lex moysi que est lex scripta. Admota sub peccato in quantum peccatum ostendebat nec mandabat ut promissio de iustificatione et per consequens hereditatis consecutione ex fide christi per fidem eius daretur credentibus fide formata que tendit facit in deum

¶ Prius autem. Hic ponitur tertia utilitas que est introductio hominum ad fidem christi ad quam lex veteris fuit quadam dispositio in quantum lex illa erat figura nove legis. Et totus ille status novi testamenti figurativus. **¶** Prima Cor. x. Omnia in figura contingebant illis figura introducit licet imperfecte in quantum rationem rei figurate et hoc est quod prius autem qua veniret fides scilicet revelata et explicata in evangelio sub lege custodiebamur per cultum unius veri dei. conclusi in eam fidem que revelanda erat. Et enim eadem fides in novo et veteri testamento sed in veteri erat implicita et revelata. Hoc quo concludit. Ita quod lex pedagogus in fuit in christo a dispositiones ad christum sicut pedagogus disponit puerum ad virtutem tempore futuro habendam. Quod subditur. Unde ex fide scilicet revelata iustificem iusticia in fide. Et ubi venit fides a tempore fidei revelate. Nam non sumus sub pedagogo a sub observationibus legalibus sicut puer adveniente etate adulta iam non est sub pedagogi disciplina sed sub superiori doctrina et eadem ratione adveniente in evangelio cessant legalia. Et sicut in naturalibus cessat dispositio ad introductionem forme. Quod subdit apostolus. Quod enim filii dei esse adoptivi per fidem caritate formatam. Quia enim in christo baptizati esse christum in duntaxat a ei conformes facti estis. Et sic non esse in statu puerili

in pfectio sed p factis quantum ad g-
 riam et virtutem nec in hac est di-
 stinctio ratione conditionis aut sexus
 qd subditur. Nisi em videg ir edeb
 em vos vni estis in xpo ihu a in
 corporati sibi per fidem. ergo abra-
 he semen estis. sicut xpus e seme-
 cus. sicut pmissioem sibi facta
 regnu celestis In promissione em
 abrahe facta de pmissione terra i-
 telligitur pncipaliter tra vniuersu
 pmissa pnt Genes decimo quinto
 plenus declarauit **cap iii**

Dico aut Postquam aptus
 pbavit respacione legalium
 per rationes hic con sequer
 idem facit per similitudine ad si-
 militudinis adaptacione Et diuidit
 in duas partes sicut duas simili-
 tudines 2^a ibi dicit michi pma
 adhuc in duas Quia pmo ponit
 et adaptat similitudinem 2° ar-
 guit galathas in gratitudine ubi
 Sed tunc quide Hec similitudo ar-
 ripitur ex humana consuetudine q
 filius tenetur sicut seruis quam-
 diu est paruulus. factus aut adul-
 tus liberatur ab illis modis seruitu-
 bus status aut legis fuit quasi sta-
 tus paruulus ut supm dictu e
 Ideo fuit ubi seruitus sub multis
 obseruantijs legalibus a quibus li-
 beramur in nouo testamto in quo e
 status quasi vni perfecti Et hoc
 e qd dicitur Dico aut a xpo p
 similitudinem Quanto tempore
 heres paruulus e nihil differet
 a seruo in iure et subiectois modo
 ai sit dñs omi impotencia p pma.

sed subiectois et actois e ipm cas-
 tiganibus et respiciendis sicut seruit
 vsp ad pmissu tempus a patre. a usq
 ad etatem adultam. Ita et nos cu sz
 uidei essemus paruuli. a in statu vo-
 tis testamti. sub elemētis mundi erag
 seruientes. a sub legalibus obseruantijs
 que dicitur elemēta a lute q pau-
 madistendo puer incipit ab istis e-
 lemētis pr ut fiat ea nomare et
 distingve pcedente vero tempore
 dimissa hac occupacoe circa subilia
 occupatur Ita legales obseruantijs
 fuerunt quedam figure disponetes
 ad xpm ut dictu e ppter quod in
 eius aduentu sunt dimissa qd subdi-
 At ubi venit plenitudo tempis a
 tempus xpi. in quo data e plenitu-
 do tempis a implecio pcedit adeo
 patre diffinitu in sit deus filiu sui
 factu ex muliere. quantum ad corpus
 sumptu de virgine. factu sub lege
 qua voluit legalia seruare. ut eos
 qui sub lege erant. legalibus obser-
 uantijs obligati redimeret per
 suam passionem per qua abstulit
 dictam obligacoe ut adoptione filioy
 dei reciperemus per xpm qui e
 filius eius naturalis Et hanc
 filiacoe declarat consequet per
 effectus dicens. Quoma estis filij
 a ut her filio demon straretur
 in sit deus spm filij sui. a spm
 sanctu qui dicitur sps filij sui sic
 et patris eo q pcedit ab utroq
 in corda mra per gratie in fustoz
 clamante a clamare facientem p
 confessionem fidi Po. x Corde
 si credit ad iustia ore aut con-
 fessio fit ad salutem Vel alit

clamantem et per signum sensibile ostendentem Sicut genesi iii dicit Vox sanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra quoniam primitiva et cetera baptizatis dabatur spiritus sanctus in signo significans gratiam in firmam mentis et per consequens filiarum adaptuam et paternitatem sibi correspondente. abba pater. confitendo deum patrem et ponitur hic due conditiones idem significantes prima hebraica uel potius syriaca. tamē ca tamē meter utitur hebrej quia lingua syra et hebraea sunt quoniamque Secunda greca quia licet ea utitur latini ad significandum quia deus pater est comitis de iudaismo et gentilitate et omni debent in fide confessione Et ex dictis inferet conclusionem Ita quod iam non est seruus sed filius sed quoniam conficitur fideliter deum patrem quod si filius per adoptionem et heres per deum. quoniam ad optantem filio enim adaptius debet aliqua pars hereditatis secundum leges

¶ Sed tunc quidem hic arguit galatharum ingratitude per filiarum enim dei adaptuam exant libertati a seruitute. legis ut predictum est Et ideo magna erat ingratitudo hanc seruitutem recipere tamquam dei donum et in sufficiens ad salutem. Et erat maior ingratitudo gentilibus comitis de ydolatriā quod si non erant nutriti in obseruarijs legalibus sicut fuerant comitis de iudeis quod dicit sed tunc quidem sed ante conversionem uestram. ignorantibus deum uestrum hys quod na-

tura non sunt dei. sed solum fidei hominum. cuius modi sunt ydola. seruiebatis. colendo ipsa. Nunc autem post uestram conversionem. cum agnouistis deum per fidem. ymo cogniti sitis ad eum qui uocauit uos per suam gratiam quod modo conuertimini iterum ad in firmam et egenam clementiam. et ad legales obseruantias que dicuntur clementiam. ratione predicta. et in firmam et egenam. quod non iustificabant nec gratiam continebant sicut faciunt sacramenta noue legis Sicut autem iterum. non quia ante suam conversionem legalia seruassent ut predictum est sed quia tunc ydola coluerant. quia cultus erat illicitus et similiter legalium rituum ponendo ibi spem suam tamquam esset necessarius ad salutem quod galathae faciabant quod subdit Dies obseruatur apud iudeos celebres et decimum diem mensis primi ad accipiendum agnum paschalem et huiusmodi. et menses in principio enim mensium. celebrant enim iudei commemorationem. et tempora ut tempus aggressionis de egipto mense primo. et tempus libertatis ysaac. mense septimo et sic de alijs et annos sed septimum annum qui dicebatur remissionis et quinquagesimum qui dicitur iubilus Et quia talis obseruantia erat eis illicita. Subdit Tunc ne forte sine causa et in ualiter laborauerim uobis predicando fidem catholicam que non perficitur dicto modo iudaizantibus Non subdit estote sic ego dimittentes legalia sicut dimisi. quia et ego in errore fui sicut uos fuistis Et uos sicut fui

correctus ita et uos corrigatis
Frateres per galathas iniquos
 hic aptus patet eorum consplacitas
 motione modo bene sanam tam per
 omni mordacitatem in firmidens oleu
 lenitum Circa quod sciendum quod a
 postolus magnas persecuciones in corpore
 sustinuerat antequam galathis per
 dicaret et hoc erat eis notum et ta
 men non respuerunt eum tamquam
 hominem abiectum et passim sedual
 de reuenter et caritative receperunt
 eum. De quo comedat eos dicens
 frateres obsecro uos suppliciter ne
 credatis ex odio me uos inuicasse sed
 ex amore quod subdit Nichil me le
 stis sed supple bona michi fecistis
 ut postea exprimitur Scitis autem
 quia per eum in firmitatem carnis
 et tribulationes passus in corpore ewan
 gelizauit in corpore uobis in parte
 et antea et aduerbium temporis et
 temptatione vestram in carne me
 a non spreuistis hic accipitur tem
 ptatio per experientia temptare enim est
 experientiam facere Et ergo sensus
 Non spreuistis me passum in carne
 licet hoc notum uobis fuit per
 experientiam neque respuestis sed predi
 cationem meam sed sicut angelus
 dei ut hyperbolice loquitur ad ma
 iorem expressionem reuerencie sibi
 facte Sed quomam retracti erant
 ab uno per falsos apostolos Iohannes subdit
 Vbi est ergo beatitudo uestra et bonum
 vitium uestrum quo dicebamur bene
 et oratis in spe testimonium phibico
 uobis ex uisum et auditum qui si fieri
 possit conuenienter tamen oculos

uos omissetis licet enim hoc facere
 possent absolute non tamen bene
 dici potest etiam quod est hyperbole
 ad magis exprimentis caritatis affectum
 quem sibi ostendebat sed quia imita
 ti erant subdit Ergo inimicus uobis
 factus sum uerum dicens uobis ar
 guendo de malis quasi dicit Non me
 delibetis ex hoc minus dilige sed
 magis Et quia inducebantur ad hoc
 per falsos apostolos simulantibus hoc
 facere ex galatharum dilectione Iohannes
 subditur emulantur uos et diligunt
 uerbum sed similitudo et ad malum
 uestrum Iohannes subditur sed excludere
 uos uolunt ab euangelica uitate
 nec illos emulanti et imitanti in
 legalibus obseruantiis Boni autem
 emulantur et imitantur et non tantum
 cum presens sum apud uos et si
 quia tunc non erat presens quoniam
 scripsit hanc epistolam et quod fer
 uenter perfectum corpus desiderat osten
 dit dicens filii mei quos itero
 parauo et cum lacrimis et dolore
 et de errore uos reuoco sicut per
 reuocari uos agentalitate. Donec
 formetur corpus in uobis per sin
 ceritatem fidei formate. Velletur
 et apud uos modo presentia cor
 porali et mutare uacem meam in
 recipiendo uos aspere qui modo uobis
 suauibus uobis sunt uana et subdi
 causa quomam confundor in uobis
 et apud alias fideles confundor de
 uestra subuersione **Q**uare michi
 hic ponitur ista similitudo ad
 ostendendum cessatione legalium Et
 accipitur de scriptura Genes. xv.

alias xvi et xxi Et primo figura
 patitur. Quod adpositum adaptatur
 ubi. Nos autem. Circa primum dicit
 Dicite michi qui privilegio vultis
 esse falsis apostoli acquiescendo. lege
 non legistis a libris moysi qui apud
 hebreos quod dicitur lex quasi dicitur
 videtur quod non legistis vel si non
 legistis non intellexistis. Scriptura
 est enim in locis per allegans. Quomodo
 abraham duas filias habuit plu-
 res autem habuit deethura. Ut
 patet Genes xxxv. Sed istos duos
 hic tantum exponit apostolus quod
 illis magis loquitur scriptura et
 quia facit adpositum non autem alij
 Unum de ancilla scilicet hysmahalem
 et unum de libera scilicet ysar. Scien-
 dum tamen quod agar mater is-
 mahelis fuit uxor abrahe ut
 dicitur Genes vii qui tamen para
 erat uxor eius principalis. Ideo
 hec agar retinuit nomen ancille
 quia de ancilla secundum carnem na-
 tus est a per modum naturalem.
 Qui autem de libera per requisiti-
 onem scilicet dei imitantis natura
 quia para erat sterilis et tunc hoc
 transierat in ea tempus concipie-
 di quando ysar concepit. erat
 tunc nova generatio. Genes x
 vii. que sunt per allegiam dicta.
 habet enim sacra scriptura quadri-
 plicem sensum scilicet hystorici tunc qui
 per voces signatur. et mystici
 qui per rem significatam intelligitur
 et hoc est triplex scilicet moralis quod
 intelligitur quod agendum allegati-
 onis designatur quod credendum a

nagogicus quando signatur quod
 spectandum imperat et hoc possunt
 videri in nomine ierusalem quod in sen-
 su litterali significat civitatem iudee
 metropolim. In morali anima fi-
 delem. In allegoico etiam militat
 In anagoico triumphantem. Unus versus
 littera gesta docet. quid credas alle-
 goia. moralis quid agas. quo te-
 das anagogia. hoc enim sunt duo
 testamenta secundum sensum allego-
 ricum. Unum quidem in monte syna
 quia vetus testamentum fuit ibi datum
 adeo tunc in hoc fuit abraham fi-
 gura in servitutem generans et
 subiciens homines servituti lega-
 lium quod fuit omnis importabile
 ut dicitur supra tertio capitulo quod
 est agar significat. fuit enim figura
 servitutis legalis. Syna enim mons
 est in arabia et a syna secundum hunc
 sensum nullum distat ab ierusalem
 tunc coniunctus est ei secundum sensum
 allegoicum quia servitus legis per
 montem syna significata tunc vi-
 gebat ierusalem ubi erat templum
 in quo offerebantur sacrificia et ex-
 celebantur legalia non dum enim ad
 destructum per romanos. quia de-
 structo illa fuit per passionem apostoli
 qui passus fuit sub nomine. tem-
 plum vero fuit destructum postea
 vespertina tempore et servit tunc
 filiis suis a tunc iudeis in servitute
 legis. Illa autem que sunt secundum ieru-
 salem scilicet ecclesia que est ierusalem
 allegoica que dicitur secundum quod
 predicat et promittit bona celestia

in susceptione baptismi obligatur acci-
piens baptismum ad fidem catholicam p-
uandam sic in uocatione circūcisus ob-
ligabatur ad legem moysaica[m] seruanda[m]
et dicitur lex moysaica facta. Sic lex
euangelica dicitur lex fidei ad uo[m] in
Circū malū ē sepe uicis xpo et hoc
notatur cum dicitur Euacuati estis a
xpo qui in lege iustificamur et in ob-
seruantiā legalium queritis iustificari
reputantes non sufficit nobis ad sa-
lutē fidem xpi et per eandē blasphematis
cum tamē impotentē. Nos
em̄ sp̄itu xpi et per sp̄itū sanctū ex fi-
de in xpo sp̄em iusticie expectamus
et eternam beatitudinem que ē mer-
ced iusticie per xpm data. Nam
xpo ihu neq[ue] in circūcisio itē ad ser-
uitutem que per xpm datur circūci-
sio uel p̄uicū nichil operatur sed fi-
des que per caritatem operatur. fides
em̄ sine op̄ibus mortua ē. Ut dicit
iacobi capitulo v. Id non sufficit
ad salutem consuetudinem ad quā requi-
ritur uita gratie. ¶ Circūcisio h[oc]
infert conclusionem ex dictis sc̄ q[ue]
galathe impediti erant p̄fectū iusticie
per falsos ap̄tōs dicens Circūcisio
uene ad bruiū salutis eterne. que
uos impedit. fabisto cuius sup̄ple
docens uos uicari non obedire nō
obedire non quē hoc cognoscā-
tione q[ue] hoc erat p̄ falsos ap̄tōs
sed ex admiratōe sicut saluator lu-
te vii. Quis me tangit id per
suaso h[oc] sc̄ seruandi legalia.
non ē ex eo qui uocat eos. i. uo-
tauit quia non ē cōstitutū x̄
sed dyaboli q[ue] aditū fermentū ē

Bonū em̄ consistit ex omnibus circū-
stancijs domus malum autē ex singul[is]
defectibus q[ue] q[ui] una sola circūstā-
tia mala facit totū actū malū et
similiter aggregatōe fidei om̄is
p̄uersus in fide corripit alios q[ui] tam
ap̄tōs confidebat de correctōe galatharū
Subdit ego confido in uobis q[ue] ad mo-
nitionē meam uos corripuerit in do-
mō x̄ per adiutorū dei q[ue] q[ui] m[er]itū
aliud sapiatis nisi ueritatem euange-
licam quam predicauit uobis. qui autē
conturbant uos asserendo q[ue] sine
circūcisione saluari non potestis por-
tabit iudiciū suū et penam sibi debi-
tam cessatōe circūcisionis ostendit
per factū suū. Erat em̄ natus iudeus
et per consequēs circūcisus p̄pter qd
non ē credibile q[ue] uellet aditū iudeus
et persecutōes ab eis sustinere eo q[ue]
predicabat cessatōe circūcisionis nō
ita cōt̄ mutare. Et hoc ē q[ue] dicit
Ego autē fratres si circūcisione ad
hoc predicō ostendat q[ue] sit neces-
saria ad salutem quid ad huc p̄ceptū
tōnem patior quasi dicit nō hōc
amplius pati quia p̄realia non per-
secutur me iudei. Ideo concludit
Ego euacuati ē scandalū circūcisio-
nis q[ue] iudei non scandalizabantur de paulo
predicante ih̄m nazarenū circūcisio-
nis fuisse. sed quia predicabat eū uerū
xpm et circūcisione euacuasse
eius contrariū quā ad cessatōem
circūcisionis falsi ap̄tōs assererat
Id subdit de illis Utinam absti-
nere et totaliter a uobis sepeuerit
qui uos conturbant dicentes q[ue] cir-
cūcisio sit nobis necessaria ad salutē
¶ uos autē h[oc] consequēt[ur] induat
galathas ad obseruantiā legalium

ex consecratione boni inde puenientis
 Et diuiditur in duas partes in partem
 principalom et in accidentalem. que in parte
 abi manifesta sunt. Primum uero bonum
 sequens excessu legalium et libertas q
 est sine desiderabilis in tantu q etia bri
 ta animalia qponit eam societate ven
 tris ut patet in auibus incluso. Ideo
 dicitur. Vos em in libertate a legali s
 iuitute que e maxima. Vocati estis fra
 tres per gratiam xpi. Vos libertatis
 Veru tamen quia non e abutendu hac
 libertate. Ideo subdit tm ne libertate
 etiam occasionem carnis detis quasi
 dicitur hac tamen uobis e necessarium
 q non licetis uos ad sequendu carnis
 impulsim cadentes q sit uobis lic
 tum sicut dixerunt aliqui heretici. p
 libertatem spiritus omnia licere sibi sed
 per caritatem seruire inuicem. in pali
 bus et spualibus mutuo uos uiuado
 Secundum bonum e omni se legi facili
 impletio. Ideo dicit dominus em lex
 in uno sermone impletur. s in p
 cepto caritatis quod tamen duplicatur
 in quantum dilectio respicit deum et p
 ximu. Unde dicit saluator. Mt x
 vij cap. In hijs duobus mandatis pe
 det tota lex et qubete. quia omnia alia
 precepta. non nisi quodam explicatae
 sunt mandati dilectionis dei et prox
 Apostolus tamen non profertur h. ni
 si de dilectoe et proximi dicens. Di
 luges proximu tuu sicut te ipm
 et in ordine ad eandem beatitudme con
 sequendam. Et consequetur remou
 conuicium dicens. Et si in uicem mo
 detis uerbis malis inuicem inuira
 do et comedetis inuicem defraudado
 Sicut em de uisura communit de
 q comedit illu cui tradidit ad ufu

ram. Videte ita aduertete debetis q
 ad hoc sequitur destructio uisura in corpore
 et anima. Tertiu uero bonum e sequela
 spiritus sancti perquam homo pfitit i
 spualibus et retrahitur a desiderijs car
 naliibus et hoc e q dicit. Dico aut in
 xpo a. q. d. actiu xpi. Spiritu ambulare
 sequetes in strictu sps sancti que nata
 e in mente humana sequi. et desideria car
 nis non perficatis. in opere. licet in
 surgant motus carnalis concupiscentie
 Caro em concupiscit aduersus spiritum.
 ita sensualitas contra ratione et con
 uerso sicut exprimitur in nobis. Et hic
 accipitur spiritus rationalis qo subdit.
 Ut non quocunq uultis sedm ratio
 alla faciatis impediti motu sensualitatis
 et sit suo mo dissonant libertas sps
 et seruitus legis. Ideo subdit. Quod si
 spiritu ducimur sequetes in strictu sps
 sancti. non estis sub lege et seruitu
 ti legalium alligati. **¶** Manifesta sunt
 hec e pars accidentalis in qua di
 stinguit opera carnis et sps co
 q fecit mentionem de utroq. Et diuidit
 in duas partes. Quia pmo ponit h
 distinctione. 2o apli monitio ibi. Qui
 autem sunt xpi. Prima in duas q
 pmo distinguit opera carnis. 2o
 spiritus ibi fructus autem. Circa pmi
 sciendm q opera carnis dicit adq
 caro inclinat. et hec sunt ppe
 opera luxurie et gula pmo ergo di
 stinguit opera luxurie. 2o gula ibi
 ebrietates. In operibus uero luxurie
 pmo ponit que ppe pertinet ad lux
 uriam dicens. Manifesta sunt at
 opera carnis. quia sunt sensibilia
 que sunt fornicatio. quantum ad con
 cubitu soluti cu soluta. et inuidia
 qntu ad uicium contra naturam. in
 pudicitiam. quantum ad exordium in

aspectu gressu tactu et huiusmodi que
 procedunt ex cupiditate cordis. Luxuria
 nomine est generale ad omnia que pertinent
 ad hoc vitium et sic omnia alia que non
 sunt hic nuata per hoc includuntur
¶ Idolorum hic secundo ponit
 alia que sequi solent ad luxuriam dicit
idolorum servitus ut patet de sa-
 lomone 2o regum 1o qui ex ardo-
 re libidinis cum mulieribus alienige-
 nis motus fuit ad sequendum deos
 carum Veneficia et sortalegia que
 libidinis solent fieri in hac signa-
 tione dicit psalmo 101 Veneficia
 tantantis sapienter annuntio. la-
 tentes manibus Sicut secundo re-
 gum 1o in capitulo Absalon conce-
 pit aduersum patrem amon. eo que pro-
 rem suam violauit. Contentiones
 verbis clamorosis. emulationes
 verbis pungitibus et vindicandi
 appetitum etiam mandicandi actus
 dissensiones quando incipiunt fieri
 partes. secte. quando sunt firma-
 te. inuidie in animo. homicidia
 in facto Quod autem hoc omnia
 frequenter sentitur ad luxuriam patet
 et possent. ponit exempla de omnibus
 sed propter plenitudinem abmittit **¶**
¶ Ebrietates hic ponit opera ca-
 nis quantum ad uicium gula cum de
 ebrietate in quo notatur excessus
 et quocumque inordinatio circa patrum
 dicitur enim ebrietas ab e quod est
 contra et contra quod est mensura que
 est contra mensuram rationis. Come-
 stiones in quo notatur omnis excessus
 et inordinatio circa cibum
 et huiusmodi similia ad que ratio est
 pena sicut inima mollities leti-
 tiam balneorum et huiusmodi que perit
 uobis antequam ueniat dei iu-

dicium. quia tunc penitentia non potest
 Quomodo qui calu agunt regnum
 dei non consequuntur Et per hoc ex-
 cluditur error dicentium que dampna-
 ti saluabuntur pro magna euertula
 temporum **¶** fructus hic consequuntur
 emanantur opera spiritus que dicitur fruc-
 tus ad similitudinem fructus ma-
 terialis qui procedit de arbore et p-
 cipitur cum quadam seruitate sic ista
 spiritu sancto procedunt et uita dicitur
 mentem delectant Quorum iustitias
 accipiunt secundum quod mens hominis
 approbationem spiritus sancti in nobis
 bene disponit in se et ad id quod est
 in se et ad id in se. in se uero
 bene disponitur quando bene se ha-
 bet in bonis et in malis. Prima
 uero affectus et ratio aliam affectu-
 rationem propter quod inter fructus spiritus
 primo ponitur caritas **¶** 1o. 1o cap
¶ Caritas dei diffusa est in cordibus
 nostris per spiritum sanctum qui datus
 est nobis ad quam sequitur gaudium
 quod est fructus secundus. Omnis
 enim amans gaudet ex presentia
 amati quam facit caritas. Prima
 ad hunc uicium. Qui manet in caritate
 in deo manet et perfectio uero
 gaudij est pax quantum ad deum p-
 mium quantum que ad quietem ab eo
 tenus conturbantibus aliter non
 esset perfectum gaudium **¶** 2o. quod
 ad sedationem desiderij mentis non
 enim perfecte gaudet de aliquo
 cum non sufficit illud hoc autem
 duo impartat pax. Ideo ponit
 tertius fructus. In malis autem
 bene disponitur mens primo
 quando non perturbatur ex ter-

immunita malorum quod pertinet
 ad patientiam. Quod ut non pertu-
 beatur ex dilacione bonorum quod pertinet
 ad languinitatem. Nam tunc bono he-
 ratione mali quito ceteris ad illud
 autem quod est iuxta. Si ad proximum
 bene se habet mens hominis. Primo
 quidem per uoluntatem benefacere
 di quod facit bonitas. Quod per be-
 neficentiam executionem quod facit
 bonagritas. Unde dicuntur quod bonus
 ignis amovet ferrum facit ad benefa-
 cionem proximo. Quod per hoc quod
 equanimiter tollentur mala ab eis
 allata quod facit mansuetudo que
 tollit iras. Quarto per hoc quod non
 infertur nocentem proximo per
 fraudem uel dolium quod facit fides
 si pro fidelitate sumit. Si uero
 sumatur pro fide qua creditur in
 deum. sic per eam bene disponit mens
 ad id quod est supra se subiciendo de-
 suum intellectum ad illud quod est in se
 bene disponitur mens hominis.
 Primo quidem marcellus per mo-
 destiam que indiget et factus de-
 bitum modum abseruat. Secundo in in-
 teribus concupiscentie per continen-
 tiam et castitatem diuersimode. tunc
 quia continet patitur concupiscentias
 fortes sed non vincit. Castus uero
 non vincit nec patitur. Et sic ha-
 bentur duodecim fructus spiritus qui
 signantur apud ultimo. Quintus
 parte fluminis lignum uite afferet
 fructus duodecim. **¶** Qui autem h
 consequenter ponitur apostoli monitio
 duplex. Secunda ponitur in prima
 septi capitulo prima uero ad carnis
 opera reprehenda et opera spiritus

prosequenda. Qui autem sunt christi
 uel imitatores eius carnem suam tri-
 ti fuerunt cum uis et concupis-
 centiis ita quod concupiscentie et uita
 carnis mortua sunt in eis. si ui-
 uimus spiritu. Hic accipitur si per
 quia spiritus est qui uiuificat tunc autem
 non prodest quidquam. Iohannes in
 alias ui. spiritu et ambulemus sequendo
 in fructu spiritus sancti. moxellus
 mens uel ditante recte rationis. Et
 etiam dicitur spiritus. Et quia bonum
 opus frequenter est atque ex parte
 Quod subditur. Non efficiamur inanis
 glorie cupidi que est principium aliorum
 membrorum. Quod subditur. In uicem
 puocantes uerba inuidiosae inui-
 cem inuidentes. Debemus proximi
 dolentes. **Capitulum vi**
H Patres. Hic consequenter
 ponitur apostoli secunda mo-
 nitio qua inducit galathas
 ad mutuan supportacionem et primo
 in malo culpe. non ipsum fouendo
 sed leuiter corrigendo. Dicitur. Si
 preoccupatus fuit homo per aliquam
 passionem in surgente uel ignora-
 tiam malique delicto ex eis pe-
 tito. Vos qui spirituales estis et per-
 fectioris scientia et uita. instruite
 huiusmodi et ad bonum reducite. in
 spiritu leuitatis peccantes enim ex
 certa malicia sunt magis actor
 corrigendi considerans te ipsum et
 fragilitatem animam. non et tu temp-
 tens. et sic ex passione passus la-
 bars et percontans indignas man-
 suetudine correctionis. Quod inducit
 ad supportacionem mali dicens. Al-
 ter alterius onera portate et in fir-

mitates mutuas et labores mutuo
 pibueniendo. et sic adimplebitis lege
 xpi. que est lex caritatis Et ad prod-
 ta inducit ratione dicens Nam si
 quis existimat se aliquid esse a mag-
 ni quid sciens dese. tunc nihil
 sit dese. nisi vanitas et peccatu
 ope seduat. quia per hoc motu
 fratris et alia peccata cadit Ad eos
 dicitur ad opus autem suu pbet vms
 qui sibi a diligenter examinet et
 sic in semetipso gloriam habet a in
 testimonio sps conscientie. et non
 in altero a in falsa laude alterius
 tui non est credendum Vms q
 qz onus suu portabit a penam de-
 bitam p peccatis sps qpter qd
 subditur Communiter aute hys
 qui cathertizati verbo a in sicut
 verbo doctois. et qui se cathertizat
 manibus bonis. quia non debet
 ei communicare in malis ayathi x
 Onij capitulo Que dicitur facite ar
 opera illor nolite facere nolite
 autem errare credendo q possitis
 conformari ei in malis licite p
 dicit aliqui quare non faciam
 hoc ex quo sacerdos meo facit
 deus non iridetur a talibus non
 decipitur Qui em seminat ho
 it a mercedem recipiet secundu
 opera sua Qui seminat mercede
 sua sequedo impetu carnis. detra-
 ne et metet corruptionem s; nul-
 pe et rehenne. qui aute seminat
 spiritu. sequendo in sicutu eius
 de spiritu metet vitam eternam
 a virtute sps sancti cu moue-
 tis consequet vitam qpter quod
 subdit Boni aut facietes non

deficiamus cessando ab inchaato-
 vano tempore em suo metemus
 non deficientes. quia merces illa e
 eterna. et sic concludit. ergo dum
 tempus sit merendi quod e breue
 operemur bonu ad omnes gradus
 maxime autem ad domesticos fidi
 quia caritas est ordinata **V**
 dete her e vltima pars huius o-
 pistole que e precedenau mforio
 ut et galathe certi essent q pre-
 sens epistola eet pauli scripsi
 hanc vltimam partem manu p-
 pria qdco dicit Videte a attendi-
 te. qualibus litteris vobis scripsi
 manu sps mea quasi dicit per
 considerationem litteris potestis ho-
 ppende quia cognoscerebant manu
 suam et quoniam intentione eius
 hac epistola erat reprobare obs-
 uationem legalium ut patet exp-
 tedetibus Ideo reuertit ad mphi-
 dum legalium obseruanciam dicens
 Quicunq em voluit placere iudeis
 in carne a in legalibus obseruans
 que dicitur iusticie carnis Hebre-
 yo capi^o huius cognuit nos tunc
 rudi a ad hoc nos inducit. tantu
 supple et hoc faciunt. ut crucis x
 persecutione non patiantur s; in
 deis persecutibus me et alios p-
 dicantes euangeliu curuacionis p-
 crucem xpi falsi namqz apst q-
 rentes apud nos questu eraput
 iudeos quietem predicabant s; il-
 legalia cum euangelio esse neces-
 saria ad salutem Neqz em qui
 curuati sunt s; apostoli legem cus-
 todant q multis transgrediebant
 et nolunt nos curuati ut in

carne vestra gloriatur a. deus-
 tra crucifissione carnali se iactando
 q. multos p. felices legis fecerint
 quam gloriā tamq. malam excludit
 se aptus dicens per que michi
 mundus crucifissus e. Concupiscē-
 tia alia munde est michi mortua
 nullam virtutem hūc in me. et
 ego mudo quia nichil mundani con-
 cupisto qm. xps. em. ihu. neq. cruce-
 rissio aliquid valet neq. q. uicū qz
 neutru aliquid facit ad consecutio-
 vite beate. que datur per xpm.
 Sed noua creatura a. regeneratio
 per baptismū in qua dat. gratia.
 que e. per cruce. denouo constituit
 hominem in e. et quicūq. hanc
 regulam a. certam doctrinam seueri
 fuerint fide et spe pax sup. illos
 a. quies mentis et misericordia a.
 remissio peccatorū caraliē tollit.
 per baptismū et super israhel dei
 r. super obseruantes legem intel-
 lectu spūali. Non em. qui
 manifesto iudeus e. et caraliē o-
 cordis in spū. nō luttā. Dece-
 neq. que manifesto in carne est
 caraliē sed qui inabstondito in
 deus e. et caraliē cordis i spū
 non luttā. Dece- nemo michi mo-
 lestus sit. v. o. vas galathe non
 deus michi deccō causam molesti-
 tis recipiendo doctrinam pseudo aplo-
 ego em. signata a. signa imlicie
 xpi in corpore meo porto tribulōes
 quas p. xpo sustinui quasi dicit
 non debet michi aliunde tribulatio
 in ferri et satis pbabiliē potest di-
 ti q. in eius a. corpore sensibiliē
 apparebant vestigia plagaz et
 verborū que sustinuerat p. xpo

ut dictū e. supra in Corp. xpi Gra-
 donimi m. et non fuitus legalis
 cum spū. nō. fuitus Amen. Que
 quidem gratia est arca gloriē ad
 quam nos perducit. Qui sine fine
 regnat et regnat. a. m. E. m.

Johannes

Explicit eplā. ad galathas

Exo
plā ad
galathas.

Incipit eplā ad ephesios

Capitulum primum

Paulus ap. l. u. s.
 hic incipit
 eplā pauli ap. l. i.
 ad ephesios
 Et diuiditur
 in tres partes
 scilicet in saluti-
 rationē et nar-
 rationē ibi
 Benedictus
 deus etc. Et
 confirmatio ibi ut aut. et nos
 statim. Hic finem eplē. In salu-
 tatione vero p. mo. ponit. persona
 salutans quantum ad nomē tū. d. r.
 Paulus et quātū ad officiū ibi ap. l. o.
 a. p. l. i. et quātū ad auctoritatē officij
 tū. dicit. per voluntatē dei. qui vo-
 tauit. eū. ad. aplā. ut. patet. actū
 xpi. No. ponit. persona. salutate
 tū. dicit. Sanctis. omibz. q. sūt.
 ephes. Ipi. em. accepto. uerbo. de-
 nuntio. p. sate. in. fide. ut.

ca. 1. p. 1.

A